



№38 Сұлутөр орта мектебі

# Біріккен сөздер

Бастауыш сынып мұғалімі:

Момбекова Ш.С.



## Сабақтың мақсаты:▪

---

**Білімділік:** Біріккен сөздердің екі түбірдің бірігуі арқылы жасалып, тұтас бір ұғымды беріп, бір сұраққа жауап беретінін ұғындыру. Сөйлем ішінен біріккен сөзді таба алуға, әр түрлі түбірлерден біріккен сөздер жасай алуға үйрету.

**Дамытушылық:** Оқушылардың ауызша және жазбаша тілдерін, шығармашылық қабілеттерін дамыту, іскерлік дағдыларын қалыптастыру.

**Тәрбиелігі:** Топпен жұмыс жасай білуге тәрбиелеу отырып, адамгершілік ізгі қасиеттерді бойларына сіңіру, ұқыптылыққа, достыққа, бірлікке, әрі көркем жазуға тәрбиелеу.

**Сабақтың түрі:** Аралас сабақ

**Сабақтың әдісі:** Сұрақ-жауап, түсіндіру, дәлелдеу.

**Сабақтың көрнекілігі:** слайд, интерактивті тақта, суреттер, оқулық, кесте,



Барысы: 1. Ұйымдастыру кезеңі.  
Оқушылардың қажетті құрал – жабдықтарын алып,  
түгендеу, сабаққа даярлық.

**Психологиялық дайындық:**

Қазақ тілі- өз жұлдызың көктегі.  
Қазақ тілі -көгіндегі шамшырақ,  
Қазақ тілі-өмірің де, өлең де,  
Қазақ тілі-тамыр жайған тереңге,  
Қазақ тілі- болашаққа жетелеп,  
Ұрпақтарды танытады әлемге!



## II. Мағынаны тану. (бұрынғы біліммен жаңа білімді ұштастыру)

### «Келісемін - келіспеймін» әдісі





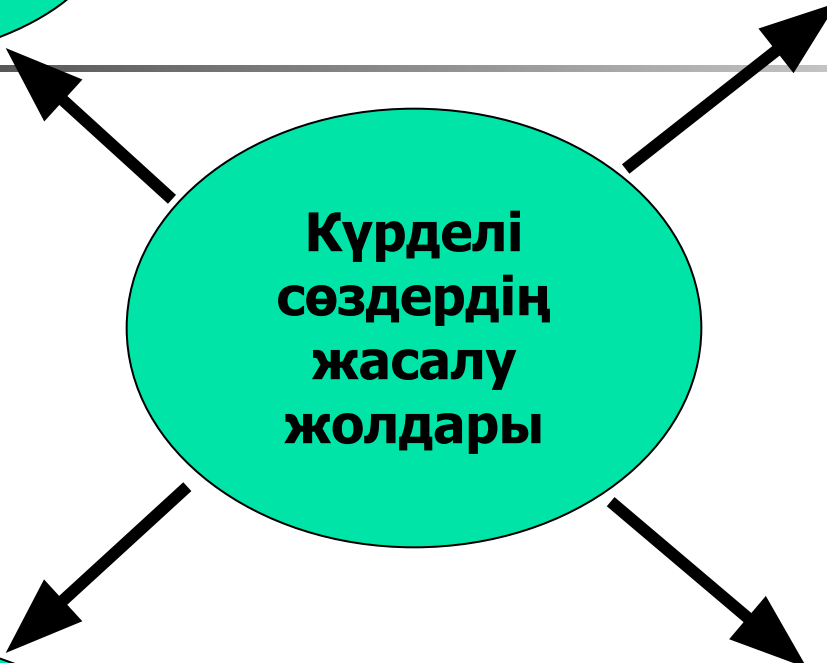
**Біріккен  
сөз**

**Қос сөз**

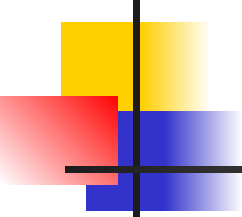
**Күрделі  
сөздердің  
жасалу  
жолдары**

**Тұрақты  
сөз  
тіркестері**

**Қысқарға  
н сөз**

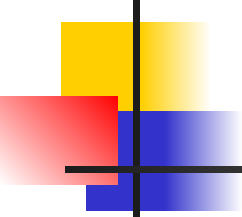


## «Семантикалық карта» бойынша жұмыс

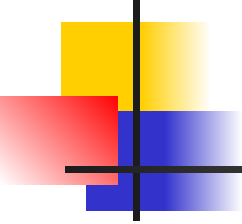


■ Сөздер	күрделі	қыстырма	біріккен
Амал қанша Бәсе Сірә Көк ала Ауыл – аймақ Ата – ана Шекара Кемпірқосақ аққұтан			

## Ұлы ақын Абайдың туғанына 170 жыл .

- 
- 
- Ұлы ақын Абай ақылды, тапқырлықты қажет ететін және өте қызық ойын деп жұмбақты жақсы көріпті. Өзі де жұмбақ шығарыпты. Соның бірі мынау:
  - Баяғыдан бері сегіз батыр
  - Кезек жығысып келе жатыр.
  - Түбінде қайсысы жеңері тағы белгісіз.
  - Кімдер сол сегіз батыр ?

# Ұлы ақын Абайдың шешендігі .

- 
- 
- Ұлы ақын Абай ақылды, тапқырлықты қажет ететін және өте қызық ойын деп жұмбақты жақсы көріпті. Өзі де жұмбақ шығарыпты. Соның бірі мынау:
  - Баяғыдан бері сегіз батыр
  - Кезек жығысып келе жатыр.
  - Түбінде қайсысы жеңері тағы белгісіз.
  - Кімдер сол сегіз батыр ?
  - Шешуі:
  - Қыс пен жаз, күн мен түн, тақ пен жұп, Жақсылық пен жамандық,
  - Мағыналары қарама- қарсы сөздерді тап.



# Жаңа сабақ.



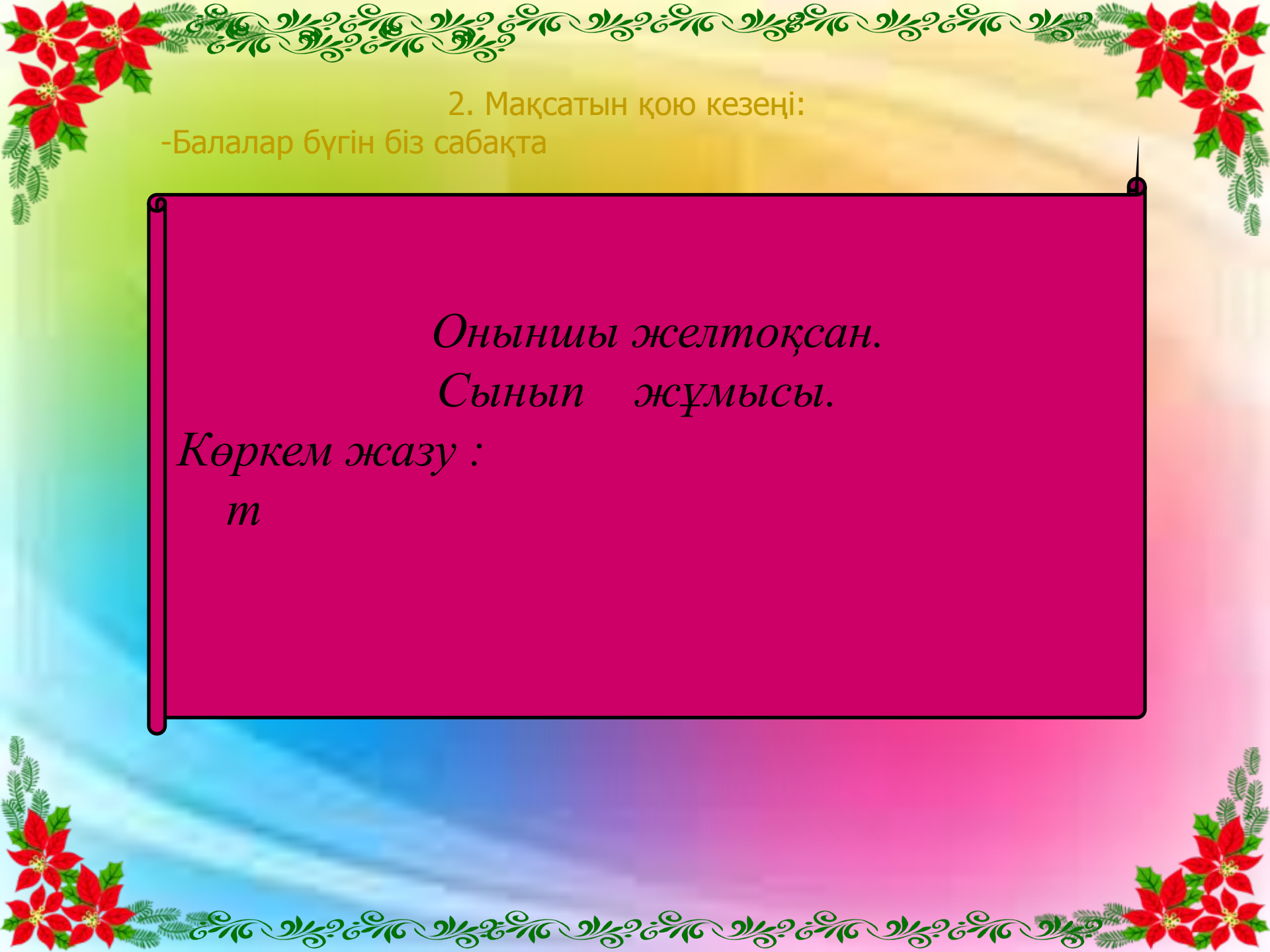
---

Оқушыларды сабақтың тақырыбы мен мақсатын таныстыру.

Дәптермен жұмыс. Көркем жазу сәті

---

(Қаламсапты дұрыс ұстау мен дұрыс отыру ескертіледі).



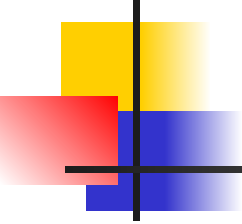
2. Мақсатын қою кезеңі:  
-Балалар бүгін біз сабақта

*Оныншы желтоқсан.  
Сынып жұмысы.*

*Көркем жазу :*

*т*

# Жаңа сабақ.

- 
- 
- *Айнагүл Теміртау қаласында тұрады.*
  - Осы сөйлемде күрделі сөздер кездесіп тұрғанын байқап тұрған шығарсыңдар, күрделі сөздің қандай түрін көріп тұрсыңдар?



# Біріккен сөздер

---

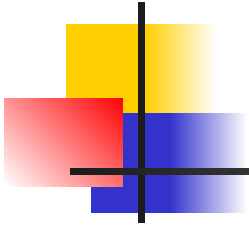
- *Айнагүл, Теміртау* сөздері қалай жасалып тұр, *айна мен гүл*, екі түбірдің бірігуі арқылы жасалған күрделі сөз, сол сияқты *темір және тау*, сөзі де екі түбірдің бірігуі арқылы жасалған күрделі сөз, ендеше бұл сөздер **біріккен сөз** болып табылады.



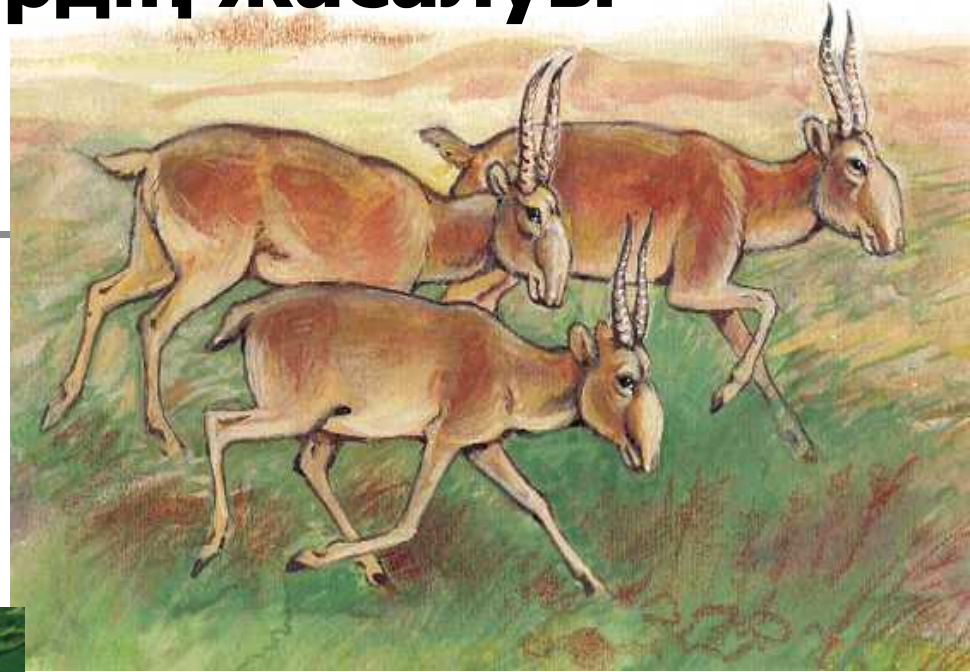
# Біріккен сөз

Екі не одан да көп түбірден құралған сөздерді **біріккен сөз** деп аталады. Олар бірігіп жазылады: **көкқұтан, итмұрын**

# Біріккен сөздердің жасалуы



Ақбөкен=ақ+бөкен



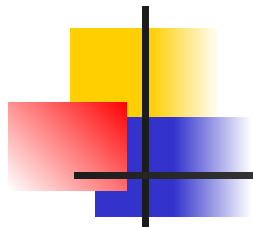
тасбақа=тас+бақа

қосаяқ=қос+аяқ



аққу=ақ+қу

балмұздақ=бал+мұздақ



шаңсорғыш=шаң+сорғыш





# Біріккен сөз құрастыр



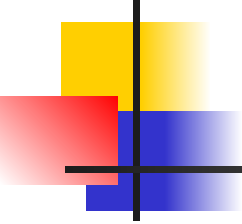
# Біріккен сөздер

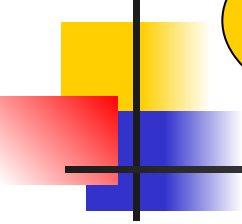
- **Көкжиек** – жай көзбен қарағанда көз жеткен жерге дейінгі кеңістікті көкжиек деп атайды.
- **Бұзаубас** – қоңыз, құрттың аты.
- **Жетіқарақшы** – жұлдыз.
- **Сарыағаш** – демалыс орны.
- **Ақсақал** – ата, қарт адам.
- **Ақтас** – тастың түрі.
- Алтыбақан – Наурыз тойында тігілетін ұлттық
- Бірқазан – құс.
- Кемпірауыз – қысқаштың түрі.
- Көксерке – балық.
- Ақбөкен – жануар, тез жүгіретін аң.
- Тасбақа – қосмекенді жәндік.
- Ешкім – кім екені белгісіз.
- Ешбір – ешқандай.
- Бірнеше – көптеген шама.
- Әрқашан – күнбе – күн.
- Шекара – Қосаяқ – тышқан, жәндік.
- Темірқазық – жұлдыз.

# Оқулықпен жұмыс



## 8-жаттығу. Дидактикалық ойын «Сөз құрастыру».

- 
- 
- **Сөздерді оқы.** Берілген сөздерді сөз құрамына талда. Әр сөз неше түбірден құралған?
  - *Айнабұлақ, қосаяқ, Талдыбұлақ, Алакөл, Жарбұлақ, Ботагөз, Есдәулет, Алакөл, тасбақа.*
  -



Географи  
ялық  
атаулар

Кісі  
аттары

Дене  
мүшелері

Аң, құс,  
жәндік,  
өсімдік  
атаулары

**Біріккен сөзге  
жататын  
атаулар**

Ауру  
атаулары

Мезгілге  
байланыс  
ты  
атаулар

Ойын  
атаулары

Қоғамдық өмірге,  
күнделікті тұрмысқа  
байланысты әр түрлі  
атаулар

## 9-жаттығу

Сөздерді оқып, көшіріп жаз

Әр сөз неше түбірден құралған?

---

- Аққу, бұзаубас, Ақмарал, шаңсорғыш, балмұздақ, егеуқұйрық, Жетіқарақшы, шекара.
- **Сөздік жұмыс:**  
Бұзаубас – басы үлкен, алдыңғы аяқтарымен жер қазатын түсі сары қоңыз.

# Ойын: “ Жоғалған сөздерді тап”



мүйіз

суық

көл

жол

алты

жеті

бір

ақ

ақ

бақан

қазан

торғай

сүйек

қу

бақа

барыс

тұмсық

қарақшы

# Біріккен сөздер

- **Көкжиек** – жай көзбен қарағанда көз жеткен жерге дейінгі кеңістікті көкжиек деп атайды.
- **Бұзаубас** – қоныз, құрттың аты.
- **Жетіқарақшы** – жұлдыз.
- **Сарыағаш** – демалыс орны.
- **Ақсақал** – ата, қарт адам.
- **Ақтас** – тастың түрі.
- Алтыбақан – Наурыз тойында тігілетін ұлттық
- Бірқазан – құс.
- Кемпірауыз – қысқаштың түрі.
- Көксерке – балық.
- Ақбөкен – жануар, тез жүгіретін аң.
- Тасбақа – қосмекенді жәндік.
- Ешкім – кім екені белгісіз.
- Ешбір – ешқандай.
- Бірнеше – көптеген шама.
- Әрқашан – күнбе – күн.
- Шекара – Қосаяқ – тышқан, жәндік.
- Темірқазық – жұлдыз.



# Ойын: " Жоғалған сөздерді тап"



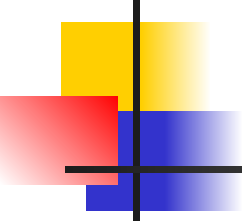
# I. Сергіту сәті

Даламның кендігіндей  
жүрегім бар,  
Мөп – мөлдір елге арнаған  
тілегім бар.  
Қатардағы қазақтың  
перзентімін,  
Отаныма, еліме, берерім бар.



**Өзіндік жұмыс 10–жаттығу.** Өлеңді оқып, жатқа жаз.

Біріккен сөздерді тауып, астын сыз. Олардың қалай жасалғанын түсіндір



---

Күн күркіреп, себелеп,  
Жаңбыр жауып, басылды.

Көкжиекке керемет

Кемпірқосақ асылды.

- Кемпірқосақта неше түс бар?



# Кім жылдам? /шарада шешу/

---

- 1.Өзі тәтті, өзі мұздай.
2. Баққаным әрі құс, әрі түйе.
3. Бірінші түбір сөз – түс,  
Екінші түбір сөз – құс.  
Екі түбір сөзді қоссаң,  
Шығады тағы құс.
4. Бірінші түбір сөз – сан,  
Екінші түбір сөз – сұйық зат.  
Екеуін қосып оқысаң,  
Жерге қойылатын ат.
5. Екі қазанның бірі сатылып кеткенде, неше қазан қалады?
- 6.Жиегі көгерген кілем қайдан көрінген?

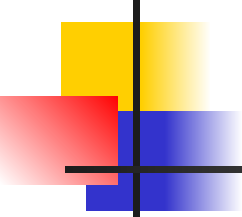


# ТОПТЫҚ ЖҰМЫС

---

- 12–жаттығу.
- 1. Біріккен сөзбен аталатын өзерің білетін аң, құс, шөп аттарын жаз.
- I – топ Жер –су аттары : ..., ..., ...
- II- топ құстар: ..., ..., ..., ...
- III –топ өсімдіктер: ..., ..., ...
- 2. **Ребустар құрау**
- 3. 1. Біріккен сөз дегеніміз не?  
2. Біріккен сөздер қалай жазылады?  
3. Өзіңнің күшігіңе біріккен сөз болатын қандай ат қояр едің?

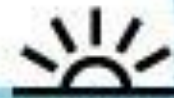
14-жаттығу «Ақтөбе» сөзінен баспалдақ жаса



---

А						
Қ						
Т						
Ө						
Б						
Е						

**Тест  
сұрақтарына  
жауап бер**



# Тест жұмысы

1. Екі немесе одан да көп түбірден құралған сөзді не дейміз?

- А) дара сөз
- Б) күрделі сөз
- С) сөз тіркесі

2. Күрделі сөздер не арқылы жасалады?

- А) түбірлердің тіркесуі, бірігуі, қосарлануы арқылы
- Б) сөйлемнің дара мүшелері арқылы
- С) сөз тіркестері арқылы

3. Күрделі сөз неше сұраққа жауап береді?

- А) бір
- Б) екі
- С) сұраққа жауап бермейді

4. Екі түбірдің бірігуі арқылы жасалған сөзді тап:

- А) өркеш-өркеш
- Б) қызыл ала
- С) қараторғай

5. Күрделі сөзді анықта:

- А) достық
- Б) ата-ана
- С) мектеп



# VI Сабақты бекіту

- Күрделі сөз дегеніміз не?
- Оның түрлері қандай?
- Біріккен сөз дегеніміз не?
- Біріккен сөзге мысал келтір

## Рефлексия

Бүгінгі сабақ саған ұнады ма?

Білемін

Білгім келеді?

Үйрендім.



## VII. Үйге тапсырма:

---

Күнделікті енді ашайық,  
Үй тапсырмасын жазайық.  
Біріккен сөзден алған білімді,  
Ұмытпай есте сақтайық!